

**ÄKÄ-
PUSSI**

Anne Tyler

JOHNNY
Kniga

Anne Tyler

ÄKÄPUSSI

SUOMENTANUT TARJA LIPPONEN

JOHNNY
Kniga

Suomentanut Tarja Lipponen

ÄKÄPUSSI (VINEGAR GIRL)

Copyright © Anne Tyler, 2016

First published as *Vinegar Girl* by Hogarth, an imprint of Vintage.
Vintage is part of the Penguin Random House group of companies.

JOHNNY
Kniga

Johnny Kniga Kustannus,
imprint of Werner Söderström Corporation,
PL 318 (Lönnrotinkatu 18), 00101 Helsinki

ISBN 978-951-0-43152-8

Painettu EU:ssa.

YKSI

KATE BATTISTA OLI PUUTARHATÖISSÄ TAKAPIHALLA, kun kuuli puhelimen soivan keittiössä. Hän suoristautui ja kuunteli. Sisko oli kotona, vaikkakaan ei ehkä vielä hereillä. Ja taas hän kuuli puhelimen pirisevän ja vielä kahdesti sen jälkeen, ja kun hän lopulta kuuli siskonsa äänen, se oli vain puhelinvastaajan viesti. ”Heippa-hei! Me täällä? Näyttäisi siltä, että emme ole kotona? Jätähän...”

Kate harppoi jo kohti takaportaita, heilautti hiukset harteiltaan ja äännähti kärsimättömästi: ”Tssst!” Hän pyyhki kätensä farkkuihin ja kiskaisi verkko-oven auki. ”Kate”, hänen isänsä oli sanomassa. ”Vastaa.”

Hän nosti kuulokkeen. ”Mitä”, hän sanoi.

”Unohdin lounaani.”

Hänen katseensa hakeutui tiskipöydälle jääkaapin viereen, ja siinäpä tietysti oli isän lounas, juuri siinä mihin Kate oli sen edellisiltana laskenut. Kate suosi valintamyymälän läpinäkyviä muovipusseja, joissa ostokset kulkivat kotiin ja sisältö oli näkössä: Tupperwaren voileipälaatikko ja omena. ”Äh”, hän sanoi.

”Voitko tuoda sen?”

”Ai nyt heti?”

”Niin.”

”Jesus, isä. En ole mikään Pony Express”, hän sanoi.

”Onko sinulla parempaa tekemistä?” isä kysyi.

”Nyt on sunnuntai! Kunnostan *Helleboruksien* penkkiä.”

”Älä viitsi, Kate. Hyppäät vain autoon ja hurautat tänne, kelpo tyttö.”

”Jestas”, Kate sanoi ja paiskasi luurin paikoilleen, sieppasi lounaspussin pöydältä.

Keskustelussa oli useita merkillisyyksiä. Ensiksikin se, että se ylipäättään käytiin. Hänen isänsä suhtautui puhelimiin epäluuloisesti. Itse asiassa isän laboratorioissa ei edes ollut puhelinta, joten hänen oli täytyntä käyttää kännykkäänsä. Sekin oli epätavallista, koska hänellä oli kännykkä vain tytärtensä vaatimuksesta. Puhelimen hankittuaan hän oli saanut lyhytkestoisen sovellusten ostopuskan, enimmäkseen erilaisia tieteellisiä laskeimia, mutta sen jälkeen hän oli kadottanut kiinnostuksensa koko vehkeeseen ja karttoi sitä kaikin tavoin.

Lisäksi isä unohti lounaansa kotiin suunnilleen kahdesti viikossa, mutta aiemmin se ei ollut näyttänyt häntä hetkauttavan. Äijä ei syönyt, siltä se vaikutti. Kun Kate tuli töistä, hän löysi isän lounaan tiskipöydältä, ja siltikin hänen oli karjuttava tätä illalla syömään kolmeen neljään kertaan. Isällä oli aina jotain tähdellisempää tekemistä, julkaisu luettavana tai muistiinpanoja kahlattavana. Jos isä olisi asunut yksin, hän olisi luultavasti kuollut nälkään.

Ja vaikka isää olisi hiukonutkin, hän olisi voinut aivan hyvin piipahtaa ostamassa syötävää. Laboratorio sijaitti Johns

ÄKÄPUSSI

Hopkinsin kampuksen liepeillä, ja joka kulmalla oli voileipäpuoteja ja lähikauppoja.

Puhumattakaan siitä, ettei kello ollut edes kahtatoista.

Mutta päivä oli aurinkoinen ja tuulinen, joskin viileä – sää oli puolittain kelvollinen ensi kertaa pitkän ja purevan talven jälkeen – eikä Kate oikeastaan pannut pahakseen saatuaan verukkeen lähteä ulkomaailmaan. Ei hän silti autoa huolisi. Ei, hän kävelisi. Isä odottakoon. (Isä itse ei ikimailmassa liikkunut autolla, jollei hänellä ollut jonkinlaista laitteistoa siirrettävänä. Hän oli yhdenlainen terveystoimilija.)

Kate astui ulos etuovesta ja läimäytti sen erityisen kovaa kiinni, koska häntä risoi se, että Pupu nukkui niin myöhään. Maa etupihan käytävän reunustoilla oli oksankappaleiden roskaama, ja Kate muistutti itseään, että se pitäisi siistiä, kun hän saisi *Helleborukset* kuosiin.

Solmuun kietäistua lounaspussia heilutellen hän ohitti Mintzin perheen talon ja Gordonit – vaikuttavat tiiliset siirtomaatyyliset rakennukset keskusteisineen muistuttivat Battistojen omaa taloa, vaikkakin ne oli pidetty paremmassa kunnossa – ja kääntyi kadunkulmasta. Rouva Gordon kyykki atsaleapensaidensa ääressä levittämässä niiden juurelle haketta. ”No mutta heipä hei, Kate!” hän huudahti.

”Hei.”

”Näyttää siltä, että kevät ehkä aikoo jo tulla!”

”Jep.”

Kate askelsi vauhtiaan hiljentämättä mokkanahkatakin helmet liehuen. Pari nuorta naista, aika varmasti Johns Hopkinsin opiskelijoita, mateli etananvauhtia hänen edellään. ”Minä

näin, että se halusi kysyä”, toinen oli sanomassa. ”Se selvitteli kurkkuaan niin kuin niillä on tapana, tiedät varmaan? Mutta ei sitten sanonut mitään.”

”Ujot ovat ihanimpia”, toinen sanoi.

Kate kaartoi heidän ohitseensa ja jatkoi matkaansa.

Seuraavalta kadulta Kate kääntyi vasemmalle ja suuntasi kohti sekalaisempaa asuinalueetta, jossa isoja huoneistoja, kahviloita ja kokonaisia rakennuksiakin oli pilkottu toimistoiksi, ja lopulta hän kääntyi jälleen yhden siirtomaatyyllisen talon pihalle. Se oli pienempi kuin Battistan etupiha, mutta pylväshalli oli isompi, hienompi. Kuusi tai kahdeksan laattaa etuoven vierellä kertoi erilaisten epätavallisten järjestöjen ja merkillisten pikkulehtien nimet. Louis Battistalla ei tosin ollut nimilaattaa. Häntä oli vuosien mittaan siirretty lukemattomiin rakennuksiin ja lopulta hän oli osunut tuohon orpoon osoitteeseen lähelle yliopistoa, mutta kilometrien päähän lääketieteellisestä tutkimuslaitoksesta, joten hän oli luultavasti päättänyt, ettei se maksanut vaivaa.

Eteishallin seinää reunusti rivi postilaatikoita ja kiikkerälle penkille laatikoiden alle oli ladottu huteria lentolehtispinoja ja noutoruokapaikkojen menyitä. Kate käveli useamman toimiston ohi, mutta vain Kristityt Buddhan puolesta -järjestön ovi oli auki. Hän näki vilaukselta huoneessa kolme naista, jotka olivat kerääntyneet pöydän ympärille. Sen ääressä istui neljäs nainen taputtelemassa silmiään nenäliinalla. (Aina oli jotain tekeillä.) Kate avasi toisen oven eteishallin päädyssä ja lähti laskeutumaan puisia portaita. Portaikon alapäässä hän pysähtyi näppäilemään ovikoodin: 1957, vuosi jona Witebsky määritteli autoimmuunisairauksien tunnusmerkit.

ÄKÄPUSSI

Huone, johon hän astui, oli ahdas, kalusteinaan vain korttipelipöytä ja kaksi metallista klaffituolia. Pöydällä oli ruskea paperipussi; näytti olevan lounas sekkin. Hän asetti isänsä lounaan sen viereen, käveli ovelle ja kopautti sitä pari kertaa. Hetken päästä isän pää ilmestyi ovenrakoon. Silkinhohtoista kaljua reunusti kapea kaistale mustaa tukkaa. Oliivintummia kasvoja höystivät mustat viikset ja pyöreälinssiset kehyksettömät lasit. ”Ai, Kate”, hän sanoi. ”Tule sisään.”

”Ei kiitos”, Kate sanoi. Hän ei voinut sietää paikan hajua – labralle ominaista ohutta katkua ja hiirihuoneen paperipyyhemäistä hajua. ”Lounaasi on pöydällä”, hän sanoi. ”Heippa.”

”Ei, odota!”

Isä kääntyi puhumaan jollekulle selkensä takana huoneessa. ”Pjootor? Tule tervehtimään tytärtäni.”

”Minun on mentävä”, Kate sanoi.

”En tiedä, oletko koskaan tullut tavanneeksi tutkimusassistenttiani”, isä sanoi.

”Ei sen väliä.”

Mutta ovi raottui entisestään ja jyrävä lihaksikas mies, jolla oli suora keltainen tukka, astahti seisomaan isän viereen. Michen valkoinen labratakki oli niin likainen, että se sointui tohtori Battistan vaaleanharmaisiin haalareihin.

”Vvwwauuu!” mies sanoi. Tai siltä se ainakin kuulosti. Hän tiiraili Katea ihastellen. Monilla miehillä oli samanlainen ilme, kun he näkivät Katen ensi kertaa. Se johtui koko joukosta kuollutta solukkoa: hänen hiuksistaan, jotka laskeutuivat sinimustina suortuvina vyötäisille.

”Tämä tässä on Pjootor Tserbakov”, isä kertoi.

”Pjotr”, mies korjasi ääntäen saumattomasti perättäin te-rävän teen ja pörheästi pörisevän ärrän. Ja Štšerbakov oli kuin sinkoilevien konsonanttien räjähtävää sekamelskaa.

”Pjootor, tässä on Kate.”

”Hei”, Kate sanoi. ”Nähdään myöhemmin”, hän sanoi isälleen.

”Ajattelin, että voisit viivähtää hetken.”

”Miksi?”

”No sinunhan on vietävä mukanasasi lounasrasiani, eikö?”

”No sinähän voit tuoda sen kotiin itse, etkö muka voi?”

Äkillinen mylvähdys sai heidät vilkaisemaan Pjotria. ”Ihan kuin tytöt minun maassani”, hän sanoi säteillen. ”Niin on tyly.”

”Ihan kuin *naiset*”, Kate sanoi närkästyneenä.

”Niin, nekin. Mummut ja tätöset.”

Kate luovutti. ”Isä”, hän sanoi. ”Voitko sanoa Pupulle, ettei hän voi jättää jälkeensä sellaista kaaosta, kun kutsuu ys-täviään meille? Näitkö, miltä tv-huone näytti aamulla?”

”Kyllä, kyllä”, isä sanoi mutta oli jo menossa labraan. Hän palasi työntäen korkeaa jakkaraa, jossa oli pyörät alla, ja pysä-köi sen pöydän vierelle. ”Istu, ole hyvä”, hän sanoi.

”Minun on palattava puutarhatöihini.”

”Ole niin kiltti, Kate”, isä sanoi. ”Et koskaan pidä minulle seuraa.”

Kate mulkoili isäänsä. ”Pidä sinulle seuraa?”

”Istu, istu”, isä sanoi ja viittoi kohti tuolia. ”Saat syödä osan voileivästäni.”

”Minun ei ole nälkä”, Kate sanoi mutta istahti kömpelösti tuoliin isäänsä tuijottaen.

ÄKÄPUSSI

”Pjootor, istu. Sinäkin saat palan leivästäni, jos tahdot. Kate on tehnyt sen omin pikku kätösini. Pähkinävoita ja hunajaa kokojyvällä.”

”Sinä tiedät minä en syö pähkinävoita”, Pjotr sanoi vakavana. Hän avasi itselleen klaffituolin ja asetti sen viistoittain Katen viereen. Tuoli oli huomattavasti matalampi kuin Katen jakkara, ja Kate näki, miten hiukset hänen päälallaan olivat alkaneet harveta. ”Minun maassani pähkinät ovat sikojen ruokaa.”

”Hahaa”, tohtori Battista sanoi. ”Hän on huumorimiehiä, vai mitä, Kate?”

”Mitä?”

”Ne syövät niitä kuorinensa”, Pjotr sanoi.

Muutamat äänneet, *th* esimerkiksi, tuottivat hänelle erityisesti ongelmia, Kate huomasi. Ja vokaalit kuulostivat kuin loppuvan kesken. Katen kärsivällisyys ei riittänyt vierasmaalaisten korostuksiin.

”Yllätytkö, kun käytin matkapuhelintani?” isä kysyi. Jostain syystä hän seisoj yhä. Hän onki puhelimen haalareiden taskusta. ”Te tytöt olitte oikeassa, tästä on hyötynsä”, hän sanoi. ”Alankin käyttää tätä aiempaa enemmän.” Hän katsoi puhelinta paheksuvasti kuin olisi yrittänyt muistaa, mikä vehje oikeastaan oli. Sitten hän painoi jotain nappia ja nosti laitteen kasvojensa eteen. Siristeli ja astui muutamia askeleita taaksepäin. Kuului mekaaninen naksaus. ”Huomaatteko? Sillä voi ottaa kuvia”, hän sanoi.

”Poista se kuva”, Kate käski.

”En tiedä, miten se tehdään”, isä sanoi ja puhelin naksauti taas.

”Piru vie, isä, istu alas ja syö. Minun on päästävä takaisin puutarhatöihin.”

”Hyvä on, hyvä on.”

Isä työnsi puhelimen taskuun ja istui. Pjotr availi lounaspussiaan. Hän otti sieltä kaksi kananmunaa ja banaanin ja asetti ne litistyneen paperipussin päälle eteensä. ”Pjootor uskoo banaaneihin”, tohtori Battista uskoutui. ”Minä jankutan hänelle omenoista, mutta eipä hän tietenkään kuuntele.” Hän availi omaa muovipussiaan ja otti sieltä omenan. ”Pektiinää! Pektiinää!” hän sanoi Pjotrille ja heilutti omenaa tämän nenän edessä.

”Banaanit ovat ihmeruokaa”, Pjotr sanoi tyynesti, tarttui banaaniin ja alkoi kuoria sitä. Kate pani merkille, että Pjotrin kasvot olivat miltei kuusikulmaiset. Poskiluut työntyivät kahdeksi kärkipisteeksi, leukaluiden kulmakohdat kahdeksi pisteeksi, jotka kallistuivat kohti leuan kärkeä, ja otsan poikki laskeutuvien pitkien hiussuortuvien jakautumiskohta muodosti kärkipisteen. ”Myös munat”, mies oli sanomassa. ”Kanojen munat! Niin nokkelasti omavaraiset.”

”Kate tekee minulle voileivän joka ikisenä iltana ennen kuin käy nukkumaan”, tohtori Battista sanoi. ”Hän on hyvin kotitaloushenkinen.”

Kate räpäytti silmiään.

”Pähkinävoita kaikesta huolimatta”, Pjotr sanoi.

”Niin no, kyllä.”

”Kyllä”, Pjotr sanoi ja huokaisi. Hän heitti Katelle pahoittelevan katseen. ”Mutta on kyllä nätti kerrassaan.”

”Näkisitpä hänen sisarensa.”

Kate sanoi: ”Mitä! Isä!”

”Mitä niin?”

ÄKÄPUSSI

”Tämä sisar on missä?” Pjotr kysyi.

”No tuota, Pupu on vasta viidentoista. Hän käy lukiota.”

”Okei”, Pjotr sanoi. Hän kääntyi silmäilemään Katea.

Kate rullasi tuoliaan sähkökästi taaksepäin ja nousi. ”Älä unohda Tupperwarea”, hän sanoi isälleen.

”Mitä? Oletko lähdössä? Miksi näin pian?”

Mutta Kate tyytyi sanomaan hein, lähinnä Pjotrille, joka katseli häntä arvioivasti, marssi ovelle ja läväytti sen auki.

”Katherine, kulta pieni, älä suin päin säntää tiehesi!” Isä nousi. ”Voi hyvänen aika, tämä ei suju lainkaan hyvin. Kyse on vain siitä, että hän on niin kiireinen, Pjootor. En saa häntä aloilleen, lepäämään hetkeksikään. Kerroinko jo, että hän pyörittää meillä kotona koko huushollia? Hän on hyvin kotitaloushenkinen. Ai, taisin sanoa sen jo. Ja lisäksi hänellä on kokopäivätyönsä. Kerroinko, että hän työskentelee lastentarhassa? Hän on suurenmoinen pikkulasten kanssa.”

”Miksi sinä puhut tuolla tavalla?” Kate tivasi ja pyörähti isänsä puoleen. ”Mikä sinua vaivaa? Inhoan pikkulapsia, tiedät sen paremmin kuin hyvin.”

Pjotr mylvähti toistamiseen. Hän virnuili Katelle. ”Miksi sinä inhoat pikkulapsia?” hän kysyi.

”No ne eivät ole erityisen välkkijä, olet ehkä huomannut.”

Taas Pjotr mylvähti. Mylvintöineen ja banaaneineen hän muistutti Katen mielestä simpanssia. Kate käännähti kannoillaan ja asteli ulos, antoi oven pamahtaa kiinni ja kiipesi rappuset kaksi kerrallaan.

Takaansa hän kuuli oven avautuvan. Isä kutsui häntä. ”Kate?” Hän kuuli isän askeleet portaissa mutta jatkoi rivakkaa kävelyä rakennuksen läpi.

Isän askeleet vaimenivat, kun hän ehti matolle. ”Minä vain saatan sinut ulos, käykö se?” hän huusi Katen perään.

Saatan sinut ulos?

Silti hän pysähtyi ulko-ovella ja kääntyi katsomaan isänsä tuloa.

”Olen hoitanut asiat kehnosti”, isä sanoi. Hän paineli kämmenellä kaljuaan. Haalarit olivat yhden koon mallia ja ruttaantuivat makkaraksi vyötäisille, joten hän näytti teletapilta. ”Ei ollut tarkoitus suuttuttaa sinua”, hän sanoi.

”En minä ole suuttunut, olen...”

Mutta hän ei voinut sanoa olevansa loukkaantunut. Kyyneleet olisivat saattaneet kihota silmiin. ”Olen tympääntynyt”, hän sanoi.

”En ymmärrä.”

Sen Kate itse asiassa uskoi. Olihan se myönnettävä: isällä ei ollut hajuakaan mistään.

”Ja mitä sinä yritit saada aikaan tuolla sisällä?” Kate kysyi painaen nyrkit lanteita vasten. ”Miksi käyttäydyit niin... erikoisesti sitä assistenttia kohtaan?”

”Hän ei ole kuka tahansa assistentti! Hän on Pjootor Tserbakov, jonka kanssa minulla on onni työskennellä. Ajattele nyt! Hän tuli töihin sunnuntaina! Hän tekee usein niin. Ja hän muuten on ollut palveluksessani melkein kolme vuotta, joten luulisi, että ainakin hänen nimensä olisi sinulle tuttu.”

”Kolme vuottako? Mitä tapahtui Ennikselle?”

”Voi hyvät hyssykät! Ennikselle! Enniksen jälkeen on ollut kaksi assistenttia.”

”Ai”, Kate sanoi.

ÄKÄPUSSI

Hän ei tiennyt, miksi isä käyttäytyi niin ärsyttävästi. Isällä ei tosiaankaan ollut tapana luritella assistenteistaan. Tai mistään muustakaan sen puoleen.

”Minulla on vähän hankaluuksia saada heidät jäämään”, isä sanoi. ”Syynä voi olla se, ettei tutkimukseni ole ulkopuolisten silmissä kovinkaan lupaava.”

Sitä isä ei ollut aiemmin myöntänyt, vaikka Kate oli niin aika ajoin uumoillut. Hän oli äkisti pahoillaan isänsä puolesta ja antoi käsiensä valahtaa sivulleen.

”Näin paljon vaivaa saadakseni Pjootorin maahan”, isä sanoi. ”En tiedä, oletko asiasta tietoinen. Hän oli tuolloin vasta kahdenkymmenenviiden, mutta kaikki autoimmuunikentällä tiesivät hänet. Hän on loistava. Hän sai O-1-viisumin, ja sitäpä ei nykypäivinä useinkaan näe.”

”No tuota, sehän on hieno homma, isä.”

”Erityisosaamisviisumi, sitä O-1 tarkoittaa. Se tarkoittaa, että henkilöllä on erityistä tietoa tai taitoa, jota kenelläkään toisella koko maassa ei ole, ja että minä olen mukana erityisessä tutkimuksessa, joka oikeuttaa sen, että hän on minulle työssäni tarpeen.”

”Kiva, kiva.”

”O-1-viisumit ovat voimassa kolme vuotta.”

Kate kurkotti koskettamaan isänsä kyynärvartta. ”Olet luonnollisesti huolissasi tutkimuksesi puolesta”, hän sanoi ja toivoi kuulostavansa rohkaisevalta. ”Mutta olen varma, että kaikki sujuu hienosti.”

”Uskotko tosiaan niin?” isä kysyi.

Kate nyökkäsi ja taputti kömpelösti isän käsivartta pari kertaa, ja sitä isä ei tainnut odottaa, koska hän näytti säikähtävän.

ANNE TYLER

”Olen siitä aivan varma”, Kate sanoi. ”Äläkä unohda voileipärasiaa.”

Sitten hän avasi etuoven ja astui auringonpaisteeseen. Kaksi Kristityt Buddhan puolesta -naista istui portailla päät lähellä. Heitä nauratti niin kovasti, että he eivät heti huomanneet häntä, mutta sitten he vetäytyivät tahoilleen päästäkseen hänet ohi.

KAKSI

HUONEEN 4 PIKKUTYTÖT LEIKKIVÄT EROA. Ballerinanukke oli eroamassa merimiesnukesta. ”Olen pahoilani, John”, ballerina sanoi reippaalla ja asiallisella, tosiasiassa Jillyn, äänellä. ”Mutta olen rakastunut toiseen.”

”Kehen?” merimiesnukke kysyi. Se oli Emma G., joka puhui nuken puolesta ja piteli sitä vyötäisiltä, pienen sinisen merimiespaidan kohdalta.

”En voi sanoa kehen, koska hän on paras ystäväsi ja se voisi loukata tunteitasi.”

”Äh. Tuo on ihan tyhmää”, Emma B. huomautti sivusta. ”Nyt se tietää sen kummiskin, koska sä sanoit, että se on sen paras ystävä.”

”Ehkä sillä on tosi paljon parhaita ystäviä.”

”Ei sillä voi olla. Jos se on *paras*.”

”Voipas. Mä... mulla on neljä parasta ystävää.”

”Sitten sä oot semmoinen kummajainen.”

”Kate! Kuulitko, mitä toi sanoi?”

”Mitä siitä välität?” Kate kysyi. Hän auttoi Jameeshaa riisumaan maalausessun. ”Sano, että itse on.”

”Ite oot kummajainen”, Jilly sanoi Emma B:lle.

”Enkä ole.”

”Oletpa.”

”Enkä ole.”

”Kate sanoi, että olet. Siitäs sait!”

”En sanonut niin”, Kate sanoi.

”Sanoitpa.”

Kate oli vähällä sanoa, että enpä sanonut, mutta muutti mieltään: ”No ainakaan en ollut se, joka aloitti.”

He olivat kokoontuneet nukkenurkkaukseen, seitsemän pikkutyttöä ja Samsonin kaksoset Raymond ja David. Toisessa nurkkauksessa kaikki muut kuusi poikaa parveilivat hiekkapöydän ääressä. Heidän oli onnistunut muuttaa se urheiluareenaksi, ja he käyttelivät muovilusikkaa saadakseen singotua Lego-paloja uurrettuun Jell-O-metallimuottiin, joka oli aseteltu pöydän toiseen päähän. Suurin osa laukauksista meni ohi, mutta osuma sai aikaan kannustushuutojen myrskyn, ja muut alkoivat tyrkkiä toisiaan syrjään ja painia, jotta saisivat lusikkapaikan itselleen ja pääsisivät kokeilemaan sinkoa.

Katen olisi pitänyt mennä paikalle hillitsemään poikia, mutta hän ei tehnyt niin. Antaa heidän purkaa vähän tarmoaan, hän päätti. Sitä paitsi hän ei edes ollut lastentarhanopettaja. Hän oli opettajan avustaja, ja siinä oli melkoinen ero.

Rouva Edna Darling oli perustanut Charles Villagen Pikkuväen koulun neljäkymmentäviisi vuotta sitten ja johditi sitä yhä. Kaikki lastentarhanopettajat olivat niin iäkkäitä, että tarvitsivat apulaisen, yhden kukin, ja työläiden kaksivuotiaiden ryhmä kaksi. Eihän kukaan voinut olettaa heidän vanhoilla päivillään juoksentelevan pikkuriiviöiden lauman

ÄKÄPUSSI

kintereillä. Tarha majaili Aloysius-kirkon pohjakerroksessa, enimmäkseen maanpinnan yläpuolella, joten huoneet olivat valoisia ja pirteitä, ja pariovet avautuivat suoraan leikkikentälle. Vastapäisessä päädyssä oli väliseinällä erotettu henkilökunnan taukotila, jossa vanhemmat naiset viettivät kosolti aikaa yrttiteetä hörppien ja vaivoistaan keskustellen. Joskus avustajatkin uskaltautuivat sinne juodakseen teekupposen tai käydäkseen vessassa, jossa oli aikuisten pesuallas ja wc-istuim. Silti he tunsivat ikään kuin häiritsevänsä yksityistä kokoontumista eivätkä jääneet aikailemaan, vaikka opettajat suhtautuivat heihin hyväntahtoisesti.

Nätisti sanottuna Katen ajatuksena ei koskaan ollut päätyä töihin lastentarhaan. Hän oli kuitenkin toisena yliopistovuotenaan tullut sanoneeksi kasvitieteen professorilleen, että tämän selitys yhteyttämisestä oli ”puolittain perseestä”. Yksi asia oli johtanut toiseen, ja lopulta häntä oli kehoitettu lähtemään yliopistosta. Hän oli murehtinut, miten isä suhtautuisi uutiseen, mutta koko jutun kuultuaan isän oli todennut: ”No mutta sinähän olit oikeassa: selitys oli puolittain perseestä.” Asia käsitelty. Joten siinä hän sitten oli, kotona taas, tyhjän panttina, kunnes hänen tätinsä Thelma riensi hätiin ja järjesti hänet lastentarhaan töihin. (Thelma-täti kuului lastentarhan johtokuntaan. Hän kuului moniin johtokuntiin.) Periaatteessa Kate olisi voinut hakea samaan yliopistoon seuraavana vuonna, mutta ei vain jotenkin tullut tehneeksi niin. Isä luultavasti oli unohtanut tuon mahdollisuuden ja toki hänelle oli helpompaa pitää tyttärensä kotona hoitamassa asioita ja huolehtimassa pikkusiskosta, joka oli tuolloin vain viiden, mutta koetteli jo ikivanhan taloudenhoitajan voimia.

Kate avusti opettajaa nimeltä rouva Chauncey. (Kaikki opettajat olivat avustajilleen ”rouvia”.) Tämä oli miellyttävä, erittäin ylipainoinen nainen, joka oli paimentanut nelivuotiaita jo ennen Katen syntymää. Tavallisesti hän suhtautui lapsiin hyväntahtoisen hajamielisesti, mutta huonokäyttöksiselle lapselle hän sanoi: ”Connor Fitzgerald, minä näen kyllä, mitä sinä suunnittelet siellä!” Ja: ”Emma Gray, Emma Wills: Selkä suoraksi!” Hänen mielestään Kate oli liian lepsu. Jos lapsi kieltäytyi torkuista Hiljaisena Lepohetkenä, Kate tyytyi sanomaan: ”Hyvä on, tee mitä lystää.” Ja marssi pois vihoissaan. Rouva Chauncey loi häneen moittivan katseen ja sanoi lapselle: ”Kuka onkaan se, joka ei tottele neiti Katea.” Sellaisina hetkinä Kate tunsii olevansa huijari. Mikä hän oli käskemään lasta päiväunille? Häneltä puuttui arvovalta viimeistä rippusta myöten, ja kaikki lapset ymmärsivät sen. He näyttivät suhtautuvan häneen kuin erityisen pitkään ja tavallistakin kurittomampaan nelivuotiaaseen. Hän oli työskennellyt lastentarhassa kuusi vuotta eikä kukaan lapsista ollut kertaakaan omatoimisesti kutsunut häntä neiti Kateksi.

Toisinaan Kate huvitteli miettimällä, että hakisi töitä muualta, mutta ei saanut sitä aikaiseksi. Rehellisesti sanottuna hän ei pärjännyt haastatteluissa. Eikä hän muutenkaan osannut sanoa, mihin toiseen työhön hän olisi saattanut olla pätevä.

Erään kerran hänet oli suostuteltu pelaamaan shakkia yliopistolla, yhteisasuntolan oleskelutilassa. Kate ei ollut erityisen hyvä shakissa, mutta hän oli pelaajana röyhkeä, uhkarohkea ja epätavallinen, joten hänen onnistui pitää vastustaja jonkin aikaa puolustuskannalla. Pieni joukko kämppäkavereita

ÄKÄPUSSI

kerääntyi laudan ympärille katselemaan, mutta Kate ei kiinnittänyt heihin huomiota ennen kuin sattui kuulemaan, mitä joku poika kuiskasi vierustoverilleen: ”Ei. Minkäänlaista. Suunnitelmaa”, poika kuiskasi. Ja se oli totta. Ja Kate hävisi ottelun pian sen jälkeen.

Hän oli tullut ajatelleeksi huomautusta useasti viime aikoina kävellessään aamuisin töihin. Auttaessaan lapsilta kenkiä jalasta, kaapiessaan muovailuvahaa heidän kynsiensä alta, laastaroidessaan heidän polviaan. Auttaessaan heille kenkiä jalkaan.

Ei. Minkäänlaista. Suunnitelmaa.

Lounaaksi oli tarjolla nuudeleita tomaattikastikkeessa. Kate suuntasi kuten tavallista yhteen pöytään ja rouva Chauncey toiseen ruokasalin vastakkaiselle puolelle. Luokka asettui heidän väliinsä. Ennen istuutumista lasten tuli näyttää heille kätensä, ensin kämmenet, sitten kämmenselät, jotta Kate tai rouva Chauncey saivat tarkastaa ne. Sen jälkeen he kaikki istuivat, rouva Chauncey kilautti maitolasiaan ja kuulutti: ”Rukoushetki!” Lapset painoivat päänsä. ”Rakas Jumala”, rouva Chauncey sanoi kantavalla äänellä. ”Kiitos näistä ruokalahjoista ja näistä virkeistä suloisista kasvoista. Aamen.”

Katen pöydässä istuvien lasten päät ponnahtivat oitis pystyyn. ”Kate piti silmiä auki”, Chloe kertoi muille.

Kate sanoi: ”Entä sitten? Mitä siitä, neiti Herran terttu?”

Samsonin kaksoset alkoivat kihertää. ”Neiti Herran terttu”, David toisti itsekseen kuin olisi painanut sanat mieleensä tulevaa käyttöä varten.

”Jos avaa silmät rukouksen aikana, Jumala ajattelee, ettei se ihminen ole kiitollinen”, Chloe sanoi.

”No, sattumalta en olekaan kiitollinen”, Kate sanoi. ”En tykkää pastasta.”

Pöytään laskeutui tyrmistynyt hiljaisuus.

”Miten voi olla, ettei tykkää pastasta?” Jason kysyi lopulta.

”Se haisee märältä koiralta”, Kate vastasi hänelle. ”Ettekö ole muka huomanneet sitä?”

”Yäk!” kaikki sanoivat.

Lapset painoivat kasvojaan lautasta kohti ja nuuskivat ruokaa.

”Pitää paikkansa, eikö?” Kate sanoi.

Lapset katsoivat toisiaan.

”Joo”, Jason sanoi.

”Ihan kuin mun koira Fritz olisi raahattu isoon lommoiseen vanhaan kattilaan ja sitten keitetty”, Antwan sanoi.

”Yäk!”

”Mutta porkkanat vaikuttavat kunnollisilta”, Kate sanoi. Häntä alkoi kaduttaa, mitä oli tullut tönäisseksi liikkeelle.

”Nyt kaikki syömään.”

Muutama lapsista tarttui haarukkaansa. Suurin osa ei.

Kate työnsi kätensä taskuunsa ja onki sieltä kappaleen kuivalihaa. Hänellä oli aina mukanaan kuivattua lihaa siltä varalta, ettei lounas maistunut, ja nirso ruokailija hän olikin. Hän repäisi lihasta kappaleen hampaillaan ja alkoi jauhaa. Onneksi kukaan lapsista ei pitänyt kuivalihasta Emma W:tä lukuun ottamatta, ja Emma työsti pasta-annostaan, joten Katen ei tarvinnut jakaa.

”Iloista maanantaita, tytöt ja pojat!” rouva Darling sanoi ja ponnisteli heidän pöytänsä luo alumiinisen kävelykeppinsä

Äkäpussi on 29-vuotias nainen nimeltään Kate Battista, joka on ollut jumissa huoltosuhteissaan söpöön pikkusiskoonsa ja hajamieliseen isäänsä. Perheessään Kate hoitaa tavallaan äidin virkaa.

Kate työskentelee avustajana esikoulussa ja järkyttää siellä alituiseen vanhempien ja johtajan mielenrauhaa kaunistelemattomilla mielipiteillään.

Kertomuksen alussa Katen professori-isä yrittää saada tyttärensä naimaan ulkomaalaisen tutkimus-assistenttinsa, jottei tämän tarvitsisi poistua maasta viisumin vanhentumisen vuoksi.

Siitähän se soppa syntyy ja *Äkäpussi* vie lukijaa kuin pässiä lieassa lempeän huumorin keinoin.

Miten naimakaupan ja Katen käy, jätämme suosiolla lukijoiden löydettäväksi.

